

www.e15.cz

e15

Špindl musí projít stavební revolucí

Proč mají provozovatelé skiareálů pocit, že stát turismus nezajímá, a jak dlouho dokáže Špindl žít z označení nejvyhlášenějšího lyžařského rezortu, rozebírá šéf skiareálu René Hroneš.

rozhovor na straně 5

Ještě to vydržíme.

Inovace a lepší služby mají zachránit české hory bez sněhu

Koruna jen tak neposílí

Koruna má v očích zahraničních investorů stigma exotické, tedy i nevyzpytatelné měny a Donald Trump až příliš posílil dolar. I to jsou důvody, proč čeká českou korunu „slabší“ období.

více na straně 6

Tři špatné zprávy pro Palestince a jejich případný stát

Vítězství Donalda Trumpa v prezidentských volbách je pro Palestince špatnou zprávou. Přinejmenším na první, druhý i třetí pohled. Vsadit na pragmatické, mnohdy cynické vládce ze Zálivu vyžaduje opravdovou kuráž.

analýza na stranách 8-9

Nový stroj pro dálkové lety

Aerolinky Iberia na konci minulého týdne nasadily svůj zbrusu nový Airbus A321XLR na první dálkový let z Madridu do Bostonu. Menší stroj s mimořádným doletem až 8700 kilometrů má zpřístupnit cestujícím přímá spojení do zámořských destinací.

více na straně 14

téma na stranách 2-4

/ TÉMA /

Tři příběhy českých lyžařských středisek: Podnikáme tady od revoluce a zatím nikam nejdeme

Provozovatelé českých skiareálů za sebou mají několik náročných sezon. Po covidových uzavírkách se těšili na obnovení plného provozu, místo toho ale přišly teplé zimy. Například ta loňská byla druhou nejteplejší po sezoně na přelomu let 2006 a 2007 a podle Českého hydrometeorologického ústavu byla celkově nejbohatší na srážky. Místo sněhu tak už v únoru ovládly české hory dešť a bláto. A vyhlídky do budoucna nejsou o moc lepší – období vhodné k lyžování se bude podle prognóz dále zkracovat. Jak se české skiareály chystají na nejistou budoucnost?

Přímo pod klínoveckou lanovkou Dámská provozuje skiservis a penzion s restaurací Roman Žák. Na horách podniká už třicet let, v přilehlé Loučné pod Klínovcem je zastupitelem a předsedou kulturního a sportovního výboru. V polovině listopadu má

Dolní Morava je jedním z rezortů, který se stále víc orientuje i na letní sezonu.

zatím zavřeno jak jeho půjčovna, tak restaurace, do které navíc stále shání personál na zimní sezonu. Stejně jsou na tom další podniky u rozlehlého parkoviště, které v sychravé čtvrté poledne zeje prázdnotou – židle v restauracích jsou uklizené na stolech a na vstupních dveřích visí cedule s jasnou zprávou: zavřeno.

„V tomhle období je tady minimum lidí, opravdu jenom ti stálí obyvatelé,“ říká Žák u stolu, kde jindy sedí hosté v lyžákách. Za-

tím je tu prázdnost, v hlavní sezoně to tu ale praská ve švech. „Hlavně když je dobrý sníh.“

Řekni, kde ti Nizozemci jsou

Klientela horského střediska se od revoluce značně proměnila. „Byly doby, kdy nás živily autobusy Holanďanů,“ popisuje a dodává, že dnes přijíždějí nizozemští turisté spíše sporadicky. Většinu tvoří Češi nebo právě Němci – z nedalekého přibližně dvoutisícového lázeňského městečka Oberwiesenthal to na českou stranu hor mají asi deset minut autem.

„Areály mají mezi sebou domluvu. Když si koupíte vícedenní skipas, můžete jít lyžovat jeden den do Čech a druhý klidně do Německa,“ říká Žák. Lyžování se tak na německé straně neprodáží ani českým turistům, připlatí si ale za služby. Ty totiž podle Žáka i dál zůstávají dražší. Což naopak láká na Klínovec Němce.

Na německé straně navíc trochu zaspali dobu – Klínovec se podle Žáka vyvíjí mnohem rychleji a lépe, ať zasněžovací technikou, nebo počtem nových přepravních zařízení. Věřící proto, že lyžování v Krušných horách rozhodně není na ústupu. V odpovědi na otázku, co dalšího se na Klínovci mění, jmenuje dvě věci: stoupá zájem o rezervaci služeb online a o bydlení v moderních apartmánech. To potvrzuje i výhled do dřív nezastavěných proluk směrem k Loučné pod Klínovcem, kde vyrostlo velké množství bytových domů. „Naproti přes parkoviště byl historicky luxusní hotel Nástup. Dnes je to rezidence,“ ukazuje Žák na budovu přes parkoviště, která svým tvarem připomíná pyramidu.

Do další sezony se vztyčenou hlavou

Ačkoliv podle ředitele Asociace horských středisek Libora Knota předchozí sezo- »

Dolní Morava

foto e15 Michaela Szkanterová 2x

» na dobrá pro provozovatele nebyla, do té další jdou s hlavou vzhůru. A vyjmenovává některé investice – letos do českých hor zamíří 1,75 miliardy korun. Velký podíl na nich má středisko Dolní Morava, kde rostou tři nové objekty. Jde o 171 nových apartmánů hotelového typu u sjezdovek za téměř jednu miliardu.

Dolnomoravský skiareál s ikonickým visutým mostem SkyBridge, za kterým se dokonce v roce 2022 vypravili novináři z amerického magazínu TIME, se ale oproti jiným střediskům musel letos potýkat ještě s jednou nečekanou událostí. Povodně, které zasáhly prakticky celé území Česka, se nevyhnuly ani této části Jeseníků. Voda poničila silnice i domy. „Škody tady byly poměrně značné, ale dokázali jsme je opravit v řádu dnů,“ popisuje šéf rezortu Martin Palán. V polovině listopadu je rozkopaných ještě kolem 150 metrů hlavní vozovky, která protíná obec. „Že bychom byli zasaženi tím, že by se k nám nedalo dostat, to naštěstí ne,“ dodává.

V době kolem povodní podle Palána čelil skiareál poklesu návštěvnosti, Dolní Morava v tom ale nebyla sama. Do zasažených oblastí v září totiž cestoval málokdo. Zda bude mít příchod ničivé vody vliv na návštěvnost kvůli tomu, že obyvatelé Jeseníků a přilehlých oblastí budou muset šetřit, si sice zatím odhadovat netroufá, zůstává ale optimistický. „Díky ubytovacím kapacitám a celkově znalosti toho, jak náš rezort funguje, nejsme tolik závislí na jednodenních návštěvnících z okolí. Naše tržby drží pobytoví hosté, kteří často jezdí z daleka,“ vysvětluje.

Dolní Morava je jedním z rezortů, který se stále víc orientuje i na letní sezonu. V okolí je kromě zmiňovaného visutého mostu Sky Bridge 721 i horská nebo bobová dráha, u výstupní stanice sedačkové lanovky Sněžník stojí stezka v oblacích, která je přístupná v létě i v zimě. Přítomnost turistů pak posiluje i zájem developerů o výstavbu v lokalitě. „Nabídka ubytovacích kapacit se rozšířila poměrně významně,“ potvrzuje Palán.

Kde je opravdu levno?

„České hory se významně zvedají. Kvalitou a nabídkou služeb jsou už – minimálně – velká střediska – naprosto srovnatelná s řadou středně velkých alpských,“ myslí si Palán. Současně ale dodává, že si uvědomuje, že české hory nemohou Alpám konkurovat

Klínovec

například nadmořskou výškou nebo délkou sjezdovek. „Ale to, co tady neustále zaznívá, tedy že je už dnes levnější jet lyžovat do Rakouska, tak to není v žádném případě pravda.“

A sílí i polská konkurence. Na polské straně Krkonoš i Jeseníků se začalo v posledních letech značně investovat hlavně do ubytovacích kapacit. „Pokud jde ale o kvalitu sjezdovek a lanovek, nemá Polsko na naší straně Krkonoš žádné srovnatelné areály,“ hodnotí šéf skiareálu ve Špindlerově Mlýně René Hroneš. Profil Krkonoš za hranicemi je totiž podle něj mnohem skalnatější.

Ve prospěch českých kopců pak v porovnání s Alpami mluví to, že jsou „dostupné do dvou hodin od Prahy“, myslí si. Díky tomu Češi ušetří čas strávený v autě, a jak dodává Hroneš, taky uhlíkovou stopu. „Není to věc, kterou bychom chtěli nějak výrazně akcentovat, ale je to potřeba brát v potaz.“ Čímž naráží na téma, které české skiareály pálí dlouhodobě – lyžování na umělém sněhu jako zátěž pro životní prostředí.

Co říká na lyžování příroda

I když státem pořízené studie podle Hroneše prokázaly, že technické zasněžování nemá negativní dopady ani z hlediska vodohospodářského, ani z hlediska vlivu na přírodu, povolit v Česku výstavbu akumulacích nádrží nebo sněžných děl není snadné.

„Naše výsledky opravdu ukázaly, že samotné technické zasněžování má v českých podmínkách (na přírodu) okrajový vliv, který je překrytý jinými faktory – například hospodařením v krajině, znečištěním vodních toků a podobně,“ říká Michal Straka z brněnské Masarykovy univerzity, který byl součástí výzkumného týmu pro zmiňovanou studii.

Nepříznivý dopad na vodní toky pak může podle Straky přijít třeba v momentě, kdy provozovatelé skiareálů nedodrží takzvaný minimální zůstatkový průtok – tedy jednoduše vyčerpají víc vody, než je pro daný vodní tok optimální. „Zkoumali jsme navíc jen vlastní zasněžování, ne vliv budování infrastruktury, světelného a hlukového smogu nebo třeba znečištění,“ dodává hydrobiolog.

Jaké počasí zavládne letos na horách, zatím nikdo nechce s jistotou předpovídat. Provozovatelé sice do budoucna počítají s tím, že se bude lyžařská sezona zkracovat, z hor ale své podnikání rozhodně přesouvat nechtějí. „Naše generace na horách začala po revoluci, takže to zatím nikomu nepředáváme. Co nás čeká, uvidíme,“ říká Žák. „Ale minimálně dalších třicet let se u nás lyžovat bude,“ dodává s jistotou Palán. ■

Karolína Blažková
redaktorka

/ TÉMA /

Ještě deset zim díky zasněžování zvládneme, tvrdí vlekaři

Karolína Kawuloková

Zima se blíží, teploty však napovídají, že na přírodním sněhu si ani letos nezačínáme. Podle vědců bude tento rok celosvětově nejteplejším od počátku měření, oteplování u nás potvrzuje také Český hydro-meteorologický ústav. Skiareály s tím počítají a investují do lepších sněžných děl. Zimní sporty se podle lyžařských středisek v následujících letech neztratí, ale budou dražší.

„Bez umělého sněhu už to nejde pětadvacet let,“ popisuje majitel menšího ski areálu Hilbert v Harrachově Jiří Kotaška. Zároveň dodává, že i přesto se provoz střediska stále vyplatí. Na změnu klimatu reaguje právě silnějším zasněžováním, výkonnějšími čerpadly a větším počtem sněžných děl. „V minulosti mrzlo víc. Na zasněžování byl více než týden, dneska na to jsou čtyři dny,“ počítá Kotaška. Loni nestihli jednu sjezdovku zasněžít včas, což se poté projevilo na tržbách. „Trošku pomohly lyžařské školy. V létě jdou peníze z ubytování, spíše ale jen pokrývají náklady na samotný personál.“

Lyžařský areál Ještěd investoval do zasněžovací techniky už před několika lety. „Nakoupili jsme zasněžovací techniku Snowfactory, která dokáže produkovat sníh i v plusových teplotách. Tu konvenční techniku pak spouštíme až při minusových teplotách,“ říká ředitel areálu Radek Chalupa. Nákup moderních technologií je však větší investicí. Samotná koupě techniky vyjde na desítky milionů, zasněžování pak na jednotky milionů. Další investice museli letos odložit. „Minulá sezona, tedy zima z přelomu roku 2023 a 2024, pro nás znamenala deficit. Byli jsme asi 40 procent pod finančním plánem,“ počítá Chalupa.

O změně klimatu lyžařské areály vědí. „Aktuálně je letní sezona pořád méně důležitá oproti té zimní, problém oteplování si uvědomujeme,“ popisuje Chalupa. Upozorňuje na to, že právě moderní technologie se změnou klimatu vyrovnávají síly. „Před patnácti lety byl přísun přírodního sněhu větší, ale zároveň byly zasněžovací technologie méně efektivní,“ říká Chalupa.

Letošní ceny skipasů*

Skiareál	1denní dospělý
Bedřichov	580,-
Benecko	790,-
Bublava – Stříbrná	650,-
Černá hora – Janské Lázně	1 390,-
Černý Důl	1 390,-
Deštné v Orlických horách	880,-
Harrachov	990,-
Ještěd	950,-
Klínovec	1 150,-
Kraličák – Hynčice	980,-
Malá Úpa	1 150,-
Mariánské Lázně	470,-
Pec pod Sněžkou	1 390,-
Rokytnice nad Jizerou	1 290,-
Skiareál Plešivec	980,-
Svoboda nad Úpou	1 390,-
Špindlerův Mlýn	1 100,-
Tanvaldský Špičák	990,-
Vítkovice/Aldrov	740,-

* ve vybraných skiareálech; pramen rešerše e15

Optimistický pohled má i ředitel skiareálu jablonického TJ Bižuterie Pavel Bažant. „Tuto a minimálně dalších deset zim zvládneme,“ říká Bažant a zmiňuje, že nespornou výhodou je přehrada Josefův Důl a řeka Kamenice, se zdrojů vody pro zasněžování proto nemají problém. Skipasy mají už několik let v podobné ceně, ale hodlají investovat peníze do stavby lanovky, poté skipasy zdraží.

I přes zvyšující se náklady zůstávají ceny skipasů na podobné úrovni jako loni. Podle Asociace horských středisek si dvě třetiny skiareálů udržely loňské ceny, zdražování jinde bylo minimální. „My jsme ceny skipasů zvedli v průměru o pět procent,“ říká zástupce vedoucího provozu harrachovských sjezdovek Ondřej Zemánek a zdražení odůvodňuje inflací.

Do cen skipasů se promítají nejen investice a ceny energií potřebných při zasněžování, ale také mzdy zaměstnanců. Ty jsou pro mnohá střediska tím největším nákladem. „Do budoucna se kvůli optimalizaci nákladů dostanou ke slovu automatické systémy, které nám umožní provozovat areál s nižšími náklady,“ připouští Radek Chalupa. „V roce 2019 pracovalo v horských střediscích asi 44 tisíc osob,“ doplňuje ředitel Asociace horských středisek Libor Knot. „Skiareály jsou důležité pro určité regiony právě kvůli práci. Pro mnohé oblasti, například bývalé Sudety, jsou příjmy z cestovního ruchu stěžejní.“

Řešením mohou být akumulční nádrže. „Pro lyžařskou sezonu jsou klíčové mrazivé dny, během kterých se dá vyrábět technický sníh. Spolu s inovacemi zasněžovacích technologií už stačí mrazivých dnů asi jen dvacet,“ říká Knot. Právě rozvoj efektivit zasněžovacích technologií je podle něj pro horská střediska velmi důležitý. Zároveň zmiňuje automatické řídicí systémy a akumulční nádrže.

„V Česku máme nižší desítky akumulčních nádrží. V Rakousku jich mají vyšší stovky,“ podotýká Knot. Někteří čeští ekologové měli už v minulosti proti akumulčním nádržím výhrady, podle Knota nejsou důvody relevantní. „Je to absurdní. V Rakousku je u nádrže jen cedulka se zákazem vstupu. U nás by si představovali, že to bude pomalu zakryté betonem a ploty, aby tam nesměl člověk ani zvíře. Návrh metodiky z ministerstva životního prostředí je úplně mimo mísu,“ kritizuje Knot.

Cena akumulční nádrže se podle Knota pohybuje kolem milionu za tisíc kubíků. Návrh investice do akumulční nádrže závisí na více faktorech. „Pokud se bere voda z velké řeky, nejsou žádná omezení a investice do akumulční nádrže se může vrátit i dvacet let. Jinak je to v případě, že jde malý potůček, kde musí zůstat minimální zůstatkový průtok a nelze tedy brát dostatek vody. Takovému středisku se investice může vrátit i za dva roky,“ popisuje Knot.

více na e15.cz